RS AU § 220 Delårsrapport 2026:2 Region Gotland

Ärendenummer: RS 2026/11

Arbetsutskottets förslag till regionstyrelsen för beslut i regionfullmäktige

- Delårsrapport 2026:2 godkänns.
- Återrapportering av uppdraget att redovisa vilka åtgärder som genomförts eller planeras för att inte budgeten 2026 ska överskridas (RF § 87, 2026-06-15) tas emot.

Sammanfattning
Begreppet god ekonomisk hushållning har både ett finansiellt perspektiv och ett verksamhetsperspektiv. Regionfullmäktige beslutar årligen om verksamhetsmål för regionens nämnder och helägda bolag. Nämnder och bolag ansvarar inför fullmäktige att verkställa dessa mål. Vissa mål gäller fler nämnder/bolag och vissa mål gäller enbart för en nämnd eller ett bolag. I samband med delårsrapporten görs en samlad bedömning av om målen för god ekonomisk hushållning kommer att uppnås och om balanskravet kommer att uppnås.

För 2026 har regionfullmäktige beslutat om 40 verksamhetsmål. Enligt prognos förväntas 11 mål att uppfyllas helt och 15 mål att uppfyllas delvis. Nio mål kommer ej att uppfyllas och fem kan inte utvärderas per sista augusti.

Det finns fyra finansiella mål. Endast ett av dessa mål, en stärkt soliditet, förväntas uppnås 2026. Helhetsbilden pekar på en svag ekonomi även om resultatet förbättrats jämfört med föregående prognos och att balanskravsresultatet är positivt. Åtgärder behöver vidtas för att sänka verksamhetens kostnader så att resultatmålet kan uppnås. Därutöver behöver investeringarna prioriteras ytterligare så att de årliga investeringsutgifterna hamnar på en lägre nivå. Åtgärderna är nödvändiga för att på klara de finansiella målen. Sammantaget görs bedömningen att regionen inte uppnår god ekonomisk hushållning för 2026.

Periodens resultat
Det ekonomiska resultatet i perioden för regionkoncernen uppgår till 251 mnkr (-126 mnkr, 2025). Region Gotlands resultat för perioden uppgår till 208 mnkr (98 mnkr, 2025). Balanskravsresultatet för perioden uppgår till 124 mnkr (117 mnkr, 2025).

Årsprognos
Det prognostiserade resultatet för helåret i regionkoncernen är 163 mnkr (87 mnkr). Det prognostiserade resultatet för helåret i regionen är 87 mnkr och innebär en budgetavvikelse på 35 mnkr. I jämförelse med föregående prognos

från april (-63 mnkr) har resultatprognosen förbättrats med 150 mnkr. Balanskravsresultatet för helåret prognostiseras till 3 mnkr efter justeringar för reavinster och vinster/förluster på värdepapper.

Nämnderna prognostiserar ett underskott mot budget på -49 mnkr. I jämförelse med föregående prognos från april är det en stor förbättring. För helåret är det fyra nämnder som bedömer att de inte kommer att klara sin budget. Finansiella intäkter från pensionsmedelsplaceringar kompenserar för nämndernas underskott. Den förestående försäljningen av aktierna i Gotlands Energi AB har inte tagits med i årsprognosen. Reavinsten från försäljningen räknas inte med i balanskravsresultatet.

Investeringar
Investeringsbudgeten inklusive kompletteringsbudget, tilläggsanslag och exploatering uppgår till 1 736 mnkr. Periodens investeringsutgifter är 700 mnkr motsvarande 40 procent av budgeten. Flera stora investeringsprojekt pågår och årsprognosen uppgår till 1,1 mdkr.

Återrapportering av uppdrag
I samband med behandlingen av delårsrapport 1 beslutade regionfullmäktige att de nämnder som prognostiserar underskott ska vidta åtgärder för att nå en budget i balans. Åtgärderna ska i första hand vara av långsiktig karaktär och fokusera på kostnadsminskningar genom förebyggande och hälsofrämjande åtgärder, baserat på evidens och beprövad erfarenhet, för minskade behov i befolkningen framöver.

Prognosen för nämnderna har förbättrats jämfört med delårsrapport 1. De nämnder som nu prognostiserar en negativ budgetavvikelse är barn- och utbildningsnämnden, hälso- och sjukvårdsnämnden, tekniska nämnden och miljö- och byggnämnden.

Miljö- och byggnämnden rapporterar arbete med ökad ekonomisk medvetenhet och återhållsamhet i bemanningen, bland annat genom restriktiv ersättning vid tjänstledigheter och prövning av behov i verksamheten inför rekryteringar. Inom geografisk information söks nya interna kunder för att möta den lägre ärendeinströmningen.

Inom bygglovsverksamheten rekryteras och introduceras handläggare för att kunna hantera inkommande ärenden i tid och därigenom uppnå full kostnadstäckning. Inom detaljplaneverksamheten finns samtidigt risk för budgetöverskridande till följd av konsultkostnader för Östercentrum. Nämnden har därför sökt tilläggsanslag, som ännu inte har beslutats av regionfullmäktige.

Tekniska nämnden redovisar ett arbete som omfattar en rad åtgärder inom området. Inom särskild kollektivtrafik ses utbud och egenavgifter över som möjliga åtgärder för att minska underskottet. Inom fastighetsverksamheten

prövas inköp och åtgärder utifrån behov, och planerade reparationer som inte är verksamhetskritiska kan vid behov minskas eller senareläggas. Samtidigt är flera av årets kostnadsökningar svåra att påverka på kort sikt och senareläggning av planerade åtgärder behöver vägas mot risken för ett ökat eftersatt underhåll och högre framtida kostnader.

Inom VA-verksamheten är en viktig åtgärd att öka den långsiktiga planeringen för att minska behovet av akuta och tillfälliga åtgärder. Arbetet omfattar åtgärder på kort, medellång och lång sikt för att stabilisera och utveckla VA-systemen, bland annat reinvesteringar och utredning av nya vattenkällor. Inom VA-taxan görs höjningar från 1 oktober 2026.

Hälso- och sjukvårdsnämnden rapporterar att ett kontinuerligt arbete utförs för att nå en ekonomi i balans genom effektivare arbetssätt och bättre nyttjande av tillgängliga resurser. Under de senaste åren har kostnaderna minskat bland annat genom lägre kostnader för inhyrd personal och ett minskat antal anställda.

För innevarande år har nämnden identifierat konkreta åtgärder för att förbättra det ekonomiska resultatet. Dessa omfattar restriktiv återbesättning av vakanta tjänster, förbättrad schemaläggning och bemanningsplanering för att minska behovet av inhyrd personal och åtgärder inom Folktandvården för att öka kapaciteten. Åtgärderna bedöms ge ekonomiska effekter på sammanlagt drygt 20 mnkr. På längre sikt utvecklas bland annat bemanningsplanering, vårdprocesser och digitala arbetssätt för att effektivisera verksamheten. Nämnden behöver samtidigt hantera ökade kostnader för införandet av ett nytt journalsystem och stärkt beredskap.

Barn- och utbildningsnämnden rapporterar att ett intensivt arbete pågår med att matcha effektiva organisationer till den demografiska förändring som innebär kraftigt minskat antal barn och elever.

Inom förskolan har organisationsförändringar genomförts och arbetet fortsätter, bland annat genom att förskolor har avvecklats och samordnats för att anpassa verksamheten till minskade volymer.

Inom grundskolan ökar utmaningen med minskande elevkullar från hösten 2026. Tre skolor har beslutats att avvecklas och samordnas, vilket får effekter på ekonomin under flera år. För de skolområden som visar en negativ årsprognos pågår arbete med åtgärdsplaner för att uppnå ett balanserat resultat. Planerna har ett längre tidsperspektiv och omfattar därmed åtgärder även efter innevarande år.

Den sammantagna bedömningen är, trots att nämnderna sammantaget prognostiserar att budgeten inte ska överskridas, att det fortfarande finns en underliggande obalans mellan verksamhet och ekonomi. Regionens verksamheter får fortsatt omfattande riktade statsbidrag. Eftersom många av

dessa statsbidrag inte är permanenta är det mycket angeläget att nämnderna fortsätter att anpassa verksamheten efter beslutad budgetram enligt regionfullmäktiges uppdrag. Det ska ses i ljuset av ytterligare utmaningar att få en budget i balans den kommande planperioden.

Bedömning
Årets resultat prognostiseras till +87 mnkr, vilket är en budgetavvikelse på 35 mnkr. Nämnderna har en budgetavvikelse på -49 mnkr. Årets resultat efter balanskravsjusteringar beräknas till +3 mnkr.

Ett negativt balanskravsresultat ska enligt kommunallagen normalt återställas inom 3 år. Eftersom Region Gotland har en resultatutjämningsreserv (RUR) kan, under vissa förutsättningar, medel ur RUR disponeras för att slippa reglera ett underskott. Regionstyrelseförvaltningen bedömer att RUR kan användas för att reglera ett negativt resultat 2026 utifrån nu kända förutsättningar om det skulle finnas behov av det. Ett underskott innebär dock en ytterligare likviditetsbelastning. Ett avgörande kring beslutet om försäljningen av regionens kvarvarande 25 % av aktierna i GEAB förväntas ske senare i höst och det kommer att öka likviditeten. Balanskravsresultatet påverkas dock inte.

Investeringsutgifterna ligger fortsatt på en hög nivå samtidigt som resultaten är svaga. Det har gjort att låneskulden beräknas öka med 1 146 mnkr sedan 2023. Prognoserna för investeringar och resultat innebär att låneskulden kan behöva öka med 550 mnkr i år. Tre av fyra mål för god ekonomisk hushållning bedöms inte kunna uppnås till följd av svaga resultat och höga investeringsutgifter. Det krävs ett fortsatt arbete med att se över utbud och effektiviseringar i samtliga verksamheter. Åtgärder för att minska kostnaderna och öka intäkterna är nödvändiga att vidta för att nå en ekonomi i balans. Även hårdare prioritering av investeringar och exploatering krävs för att hålla ned investeringsutgifterna och därmed lånebehovet.

År 2026 är tredje året som målen i styrmodellen följs upp. Det kan konstateras att aktiviteter pågår inom samtliga mål. En prognos för måluppfyllelse har gjorts i delårsrapporten. Bedömningen bygger på det arbete som pågår för att nå målen. Det kan konstateras att prognosen för måluppfyllelse 2026 i de flesta fall är oförändrad eller något bättre jämfört med 2025. Styrmodellen har setts över och en översyn av målen pågår, med fokus på att ta fram uppdaterade mål inför budget 2028.

Avgörande för att nå ekonomisk balans och en god ekonomisk hushållning framåt är att nämnderna klarar att hålla sina budgetar och att investeringsnivåerna blir lägre för att låneskulden inte ska öka för snabbt. Även om investeringar inte når upp till budgeterad nivå, innebär investeringsprognosen på 1,1 mdkr att finansiering helt med egna medel inte är möjlig.

Regionen har begränsade möjligheter att öka sina intäkter men möjligheter att påverka sina kostnader. Det är viktigt med ett fortsatt fokus på ekonomin och att nämnderna håller sina budgetar. Åtgärder behöver därför vidtas för att anpassa verksamheternas kostnader så att resultatmålet uppnås. Dessutom behöver investeringarna prioriteras så att de årliga investeringsutgifterna hamnar på en lägre nivå. Båda åtgärderna är nödvändiga för att klara de finansiella målen och uppnå en god ekonomisk hushållning framöver.

Resultatmålet och soliditeten har förbättrats jämfört med föregående år men helhetsbilden är att nyckeltalen pekar på en svagare ekonomi än för ett par år sedan. Sammantaget görs bedömningen att regionen inte kommer uppnå god ekonomisk hushållning för 2026.

Ärendets behandling under mötet
På budgetavstämningen den 5 oktober 2026 föredras ärendet av Mikael Wollbo, finanschef, regionstyrelseförvaltningen.

Ordförande ställer proposition på regionstyrelseförvaltningens förslag och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag
Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2026-09-22
Region Gotland Delårsrapport 2 2026